

KJAK

Læknastríðið í Dimmalætting

Upp undir jól stóð ein digur grein um læknastríðið í Dimmalætting (22. des.). Flott uppsett, heilar seks síður og journalistiskt okey. Avisin skal seljast. Sum einki er at siga til.

Arnstein Niclasen

Blaðstjórinn hevur helst viljað lagt eitt stórbært strok ella lok - við sakligum innihaldi - út yvir tann meldur, sum í adventini tók seg upp um mál frá ávisari síðu - eisini um bók mína. Og alt gott um tað.

Eg havi lisið greinina við áhuga, sum bara bleiv enn eitt skuffilsí. Einki nýtt kom fram á torg, sum so. Og eg taki hetta ikki persónligt.

Kjølbro og andstøðan

Fyrst kom fyrri ein togtogan um Kjølbro og andstøðu partafelagsins í millumkrígsárunum. Nú, lívið ber við sær, at vit halda okkum velja mangt á leiðini; men ofta flýtur okkara politiska støðutakan tó bara í ættarblóðinum (!). Búðamenn vóru/eru framúr hittinorðaðir skemtarar og ofta javnaðarmenn. Hetta er helst komið av, at Christ-offur í Búðunum, sum í mong ár búði í USA, har gjørdist hugtikin av arbeidararørsluni. Og aftur-komin kom hann at ávirka ætt og umhvørvið.

At Jákup á Bakkanum, bygðaráðsformaður og lögtingsmaður (Jav.), var ein meiri boysin garpur móti JFK, er eingin loyna. Men hví tað? Møguliga - politiskt/persónligt/religiöst - ella okkurt annað (øvund helt onkur) agg. Soleiðis kann lívið arta seg. Men hetta hevði einki við læknastríðið at gera.

JFK hótti við at flyta virkseimi úr bygdini – men hvussu ofta hóttu A. P. Møller og Mærsk Mckinney Møller ikki við at flyta úr Danmark, og sum teir framdu? Tí vinnulív og peningarensli vilja yvirhøvur vera har, sum líkindini eru tæy frægastu fyrri at hóra undan. Soleiðis er tað bara.

Greinskrivarin

Ikki er tað nakað tungt uppdrag at skriva eldri søgu. Ofta slepst við at skriva av úr eldri keldum, og síðani forherligandi at seta sitt eigna navn undir. Men við samtidar søgu er takið nakað heilt annað. Og her fer Hans Andrias Sølvará so logandi skeivur, at hann, eftir mínum tykki, ikki er egnaður at

skriva nútíðar søgu. Í greinini um læknastríðið - so langt undan einari nøkulunda niðurstøðu – tá leka allir høvundans fordómar og stikni út millum skins og holds. Tíverri. Og hetta kennist hugstoytt.

Og greinskrivarin er ikki hvør sum helst. Hann er dekanur í søgu á Setrinum. Hevur skrivað nógv. Óføra nógv. Og tungt. Kanska ikki alt bestseljarar. Men tað ger minni, tí kostnaðin ber tað almenna.

Umframst søgu hevur hann eisini skrivað bókur og greinar um, hvat ið hann sjálvur (?) heldur um ta túsund ára gomlu bókina við svart-ari permu; sum í øldir – hóast frá-brigdi í uppfatan – tó hevur verið innihaldið í lívsáskoðan fedranna og okkara.

Alt er útgivið av tí fína forlagi

skapur ella sannleiki; men nakað konstruerað møsn. Sum enn kemur fyrri á miðnámi um landið og nú frá Setrinum við – og so fjart frá veruleikanum. Sí “Herskin herðindi” (s. 93-97, 401-402).

Halvorsen verður eisini útspiltur fyrri ikki at vilja góðtaka eitt “semingsuppskot”. Framsett undir stórum trýsti suðuri í Havn. Har hann skuldi avloysast sum lækni, fara av sjúkrahúsinum og ganga fyrri einki í fleiri mánaðir (kanska lossa á kaiini ella trilla sildatunnur?) og bágva til leigu hjá Háku-Djurhuus ímeðan. Nei, Halvorsen skuldi als ikki góðtaka nakra semju, tí hann var als ikki partur í málinum. Hann segði bara sum var, at bleiv hann avloystur, so fór hann úr starvinum. Ja, hvat annað?

» **Ein skizufrenur hugburður! Alt samantvinnað við einum lofnaðum politiskum handverki. Soleiðis var tað.**

setursins: Fróðskapur, “Faroe University Press”. Í ritstjórnini eru: Andras M. Mortensen, fm., Zakaris Svabo Hansen og Annika Sølvará, ið eisini er stjóri.

Táið ein er lærari á einum hægri lærustovni, har ið óroynd og moyr ungfolk leita sær vitan og ráð, tá má ein vitiliga vera sera vandin og objektivur í allari síni undirvísing, sum hann/hon fær lön fyrri.

Olaf Halvorsen

Og hvat fingi vit so her at lesa? Jú, tað sama sjaggið, ein grundleysan vavstur við óseriðsum ákærum. Halvorsen var ófriðarkroppurin yvir allar, “kundi við síni ivasomu fortið, illa fáa starv aðrastaðni, vildi tí vera á Klaksvík...”. Og fyrri at krógva seg?

Nei, Halvorsen hevði einki skeivt gjørt til sakar ella at fjala. Hetta er bara tann danska politiskt korrekta áskoðanin, sum hinvegin hevur nógv at fjala. So dossleitt her dagar undan. Og hetta hevur dekanurin eftir hesum at døma tikið til sítt tjóðskaparliga hjarta. So harmiligt. Tí hetta er hvørki vísindi/fróð-

Greinskrivarin avdúkar eitt be- tent agg til persónin Halvorsen, sum hann yvirhøvur ikki kendi. Men á s. (424-430) eru fleiri ummæli frá núlivandi, sáttligum fólki, sum væl kendu Halvorsen, og sum rósa honum almikið - bæði sum lækna og persón (Petur Jákup Sigvardsen, Amalia Hansen o.fl.).

Jú, “Halvorsen møtti í nazibúna og nazistivlum” til ein fyrilestur, skrivar dekanurin forfardur. Olaf hevði ikki fingið tíð til at skifta klæðir. Hann fekk átalur fyrri hetta, sum eingin fekk mein av. Og tað hendi ikki aftur (s. 96). (Men alt kann brúkast í agginum).

So langt undan, at nakar visti um týskar illgerðir, var Halvorsen sum studentur limur í tí púra týðningarleysa danska flokkinum DNSAP (3 av 151 á fólkatingi) frá 8. juli 1938, og hann meldaði seg úr flokkinum á sumri 1940 eftir týsku innrásina á Danmark; men bleiv ikki strikaður sum limur fyrr enn tann 6. januar 1941. Og eftir hetta skutu nazistarnir “hansara fyrrverandi vinir” eftir honum í bilinum við skørpum - sambært Jørg-

en, soni hansara, ið var við í bilinum (s. 96).

Eftir hetta (27 ára gamal) blandaði Olaf Halvorsen (1913-1993) seg als ikki upp í politikk. Men fyrri hetta unga mistakið bleiv hann forfylgdur av sínum starvsfeløgum um lond og av 5'arum við fyrri lívið. Og summi gera tað enn! (Jú, tann sum er reinur...!)

Ungir nazistar og kommunistar

Jú, hatta við “nazi-haminum og nazi-gaggunum” er sera heppið og kostiligt at fáa við í Føroya søgu (!). Tó eingin revsiverd brotsgerð – tað forstendur hvør høna – tí hvat so við teim donsku politikarunum, sum í samhuga við fólkið niðri (kanska í Føroyum við) sum so opinlýst í frekum “dularbúna” samstarvaðu við týska hersetingarvaldið – og lógu skerflatir fyrri Der Führer, Hitleri – fram til uppreisturin tann 29. august 1943?

Og hvussu við teim ungu nazistunum og (ambassadu-steinandi) kommunistunum? Sum ugga-breiðir hava sitið og sita fjálgt á tindum samfelagsins. Skulu vit, av teirra støðutakan á óbúnum aldri, forfylgja teimum fyrri lívið? (Báðar hesar øðiligu politisku “ismurnar” týndu mannaættina við uml. 100 milliónum av lívlátum – í part!) - ? Nei, hetta verður so ikki gjørt við mínari hjálp, vil eg fegin heilsa og undirstrika her!

Undir læknastríðnum vóru fá-fongdar fyrirbrigdi í brúki, so sum: Eina super-nationalismu øðrumegin - og so hinvegin: Ein fram eftir grúgvu grulvandi undirbrotligheit yvir fyrri tí danska læknafelagnum. Ein skizufrenur hugburður! Alt samantvinnað við einum lofnaðum politiskum handverki. Soleiðis var tað.

Happing og hevnd

Støðugt verður júkað um, at minnilutin, “5'ararnir”, bleiv happaður. Við stikni vendi eg mær frá slíkum ólagi í bók míni (s. 423-424). Og at minnilutin bleiv hóttur eftir lívinum og jagstraður av bygdini. Men ikki eitt sakligt (faktuelt) dømi verður nevnt, sum avdúkar hetta uppáhaldið. Meðan mong í meirilutanum blivu ítøkiliga meinslað, avbard, forfylgd, fongslað og órættvíst dømd. Men rørir hetta við dekanin á Setrinum?

Og dekanurin hevur um landið

hildið fleiri fyrilestrar í mestsum “komiskari” prosent-rokning, og hann heldur seg eisini til at skriva Klaksvíkar søgu. Ja, eg meini tað(!). Ja men, í hvørjari forkromaðari, akademiskari og veruleikafjarari verð mann hann ferðast í suðuri Havn? Kennir hann ikki ein gang klaksvíkingar upp á persón, ætt ella á fólkaferðini? Og teirra ser-eyðkenni? (s. 19-20).

Tí ongantíð havi eg higartil hoyrt nakran siga, at “Halvorsen sveik (okkum)so dyggiliga” - tann stóra meirilutan av klaksvíkingunum - við at fara avstað úr starvinum -uttan frá einum “fimmara” sum Hans Andrias Sølvará. So merkiligt, ha? Tí vóru tað ikki júst “5'ararnir”, sum ynsktu Olaf Halvorsen hagar, sum piparið grør ella longur burtur? So hetta uppáhaldið lekur bara sum soldið!

Vóru hesi uppreistarfólk?

Ført verður fram, at meirilutin av klaksvíkingum vóru uppreistarfólk. Olaf Halvorsen var orsökini til alt stríðið og hevði alla ábyrgdina, og hann royndist mongum klaksvíkingum ein lúnstur svíkjari.

Men, hava vit ikki hoyrt hetta “Jeremiadu-kórið” fyrr? – frá donskum embætismonnum, firtnum læknum og føroysku/donsku politikarunum - bæði í dur og moll og yvir í falset? So politiskt korrekt!

Men tað passar bara ikki, sum her verður júkað. Tað er so langt úti - so fordømandi og óseriðst.

At hesir oddvitar og heiðursmenn vóru uppreistarmenn/ófriðarkroppar: Poul Jákup Olsen (á Dalinum, so hendinga heiðurs- og hampafólk), Viggo Joensen, Poul Skarðenni (Stellu-Pól), Richard Jacobsen, Fischer Heinesen, Óla Jákup Jacobsen, Páll Róland Poulsen, Einar Waag og onnur?

Og at teir brosandi ungu dreingirnir og menn (s. 251-250) – sum eru eyðmerktir á myndini við tølum á enninum av dønum – og sum friðarlaga loystu endarnar, tóku landgongdina frá “Tjaldrinum” tann 21. apríl 1955 - vóru nøkur bartrog og búrhundar? Eitt nú vinmaður mín, Jógvan Jacobsen hjá Andriasi úr Kunoy (heiðurslimur í KÍ), systkinabørnini Kári og Magnus Kjelnæs (tann eleganti halfbakkurin á 66-liðnum), Esmar Poulsen, Amaliel Hansen, Jákup Purkhús og Martin Nielsen. Og hjástaddir vóru Markus Heinesen,

